

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Министерство на правосъдието на Република България, mjs.bg. Разрешението за повторно публикуване на този неофициален превод е предоставено единствено за целите на включването му в базата данни HUDOC на ЕСПЧ.

© Ministry of Justice of the Republic of Bulgaria, mjs.bg. Permission to re-publish this non-official translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

ЧЕТВЪРТО ОТДЕЛЕНИЕ

ЖЕЛЯЗКОВ СРЕЩУ БЪЛГАРИЯ

(Жалба № 11332/04 г.)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

9 октомври 2012 г.

ОКОНЧАТЕЛНО

09/01/2013 г.

Това решение е окончателно при условията, посочени в чл. 44, ал.2 от Конвенцията, но може да претърпи редакционни промени.

По делото на Желязков срещу България,

Европейският съд по правата на човека (Четвърто отделение), заседаващ като Отделение в състав:

Лех Гарлицки (Lech Garlicki), *председател*,
Давид Тор Бьоргвинсон (David Thór Björgvinsson),
Пейви Хирвеле (Päivi Hirvelä),
Георге Николау (George Nicolaou),
Леди Бианку (Ledi Bianku),
Здравка Калайджиева,
Небойша Вучинич (Nebojša Vučinić), *съдии*,

и Лорънс Ърли (Lawrence Early), *секретар на Отделението*,
след проведено закрито заседание на 18 септември 2012 г.,
се произнесе със следното съдебно решение, постановено на същата дата:

ПРОЦЕДУРАТА

1. Делото е образувано по жалба (№11332/04 г.) срещу Република България, подадена на 27 февруари 2004 г. пред Съда на основание на чл. 34 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи („Конвенцията“) от българския гражданин г-н Пейчо Атанасов Желязков („жалбоподателя“).

2. Жалбоподателят е представляван от г-н М. Екимджиев, г-жа К. Бончева и г-жа С. Стефанова – адвокати, практикуващи в град Пловдив. Българското правителство („правителството“) е представлявано от своя агент – г-жа Н. Николова от Министерството на правосъдието.

3. Жалбоподателят твърди по-специално, че не е могъл да обжалва присъдата си за маловажно нарушение на обществения ред, в нарушение на чл. 2 от Протокол № 7.

4. На 12 май 2009 г. Съдът (Пето отделение) обявява жалбата за частично недопустима и решава да изпрати уведомление до правителството за оплакванията относно твърдения принудителен труд на жалбоподателя и невъзможността му да обжалва присъдата си. Съдът решава също да се произнесе едновременно по допустимостта и по съществуването на жалбата (чл. 29, ал. 1 от Конвенцията).

5. След реорганизацията на отделенията на Съда от 1 февруари 2011 г. жалбата е прехвърлена на Четвърто отделение на Съда.

ФАКТИТЕ

I. ОБСТОЯТЕЛСТВА ПО ДЕЛОТО

6. Около 3 часа следобед на 30 декември 2003 г. жалбоподателят и неговият баща отиват в Районната прокуратура в Царево, за да получат копие на документ. Служителят отказва да им го даде. Последва кавга. Влиза прокурор и нарежда на жалбоподателя да напусне помещението. Последва сбиване. Полицаят, който е извикан, изготвя протокол, според който жалбоподателят обижда и се опитва да удари прокурора, като по този начин извършва нарушение по смисъла на Указа за борба с дребното хулиганство от 1963 г. („Указа от 1963 г.” – вж. параграфи 10 – 11 по-долу). Жалбоподателят отказва да подпише протокола, като посочва, че ще представи своите възражения пред съда.

7. След около половин час полицията издава заповед за задържане на жалбоподателя по чл. 70, ал. 1, т. 8 от Закона за Министерството на вътрешните работи от 1997 г., който е в сила тогава. Заповедта посочва, че жалбоподателят е задържан за извършване на нарушение по Указа от 1963 г.

8. В 10 часа сутринта на 31 декември 2003 г. жалбоподателят е изправен пред Районния съд в Царево. Той е подпомаган от двама адвокати. Съдът изслушва жалбоподателя, двама свидетели и адвоката на жалбоподателя. С решение от същия ден съдът намира жалбоподателя за виновен за извършване на нарушение по чл. 1, ал. 2 от Указа за обида и опит да удари прокурора, и го осъжда на задържане петнадесет дни в поделенията на Министерството на вътрешните работи. На основание на чл. 8, ал. 2 от Указа (вж. параграф 12 по-долу) съдът разпорежда по време на задържането си жалбоподателят да полага общественополезен труд, който е подходящ за неговото здравословно състояние, възраст и професионални умения; той следва да участва в строителни работи на територията на община Царево. Решението е окончателно и подлежи на незабавно изпълнение.

9. Жалбоподателят е освободен в 11 часа сутринта на 14 януари 2004 г. Не е ясно каква точно е работата, извършвана от него по време на задържането му.

II. ПРИЛОЖИМО ВЪТРЕШНО ПРАВО

А. Дребно хулиганство

10. Указ № 904 от 28 декември 1963 г. за борба с дребното хулиганство е приет от тогавашния Президиум на Народното събрание в рамките на опростена законодателна процедура по силата на чл. 35,

ал. 5 и чл. 36 от тогава действащата Конституция от 1947 г. Той е публикуван в Държавен вестник на 31 декември 1963 г. съгласно изискванията на чл. 37, ал. 1 от Закона за нормативните актове от 1973 г., в тогавашната му редакция. Върховният административен съд неколккратно е постановявал, че указът има същата сила като закон, приет от Народното събрание (опр. № 9959 от 7 ноември 2003 г. по адм. д. № 9327/2003 г., ВАС, I о.; опр. № 10286 от 10 декември 2004 г. по адм. д. № 9761/2004 г., ВАС, петчленен с-в; опр. № 14673 от 3 декември 2009 г. по адм. д. № 15200/2009 г., ВАС, I о.; опр. № 12764 от 1 ноември 2010 г. по адм. д. № 13284/2010 г., ВАС, I о.).

11. Чл. 1, ал. 2 от Указа определя дребното хулиганство като непристойна проява, изразена в употреба на ругатни, псувни или други неприлични изрази на публично място пред повече хора, в оскърбително отношение и държане към гражданите, към органите на властта или на обществеността, или в скарване, сбиване или други подобни действия, с които се нарушава обществения ред и спокойствие, но поради своята по-ниска степен на обществена опасност не представлява престъпление хулиганство по Наказателния кодекс. За такива действия, извършени от лица, навършили шестнадесет години, се налага административно наказание задържане до петнадесет дни в поделенията на Министерство на вътрешните работи или глоба (чл. 1, ал. 1).

12. Съгласно чл. 8, ал. 2 от Указа изтърпяването на наказанието задържане в поделенията на Министерство на вътрешните работи се съпровожда с подходяща работа съобразно здравословното състояние, възрастта и възможностите на наказания. За тази работа не се получава трудово възнаграждение.

13. Делата по Указа попадат под юрисдикцията на районните съдилища (чл. 3 и 4). До месец май 2011 г. чл. 7 гласи, че решението на съда не подлежи на обжалване. На 4 май 2011 г. (реш. № 3 от 4 май 2011 г. по к. д. № 19 от 2010 г., обн., ДВ, бр. 38 от 17 май 2011 г.) Конституционният съд обявява това правило за противоконституционно. В резултат на това през ноември 2011 г. чл. 7 се изменя и вече предвижда в ал. 2, че решението на районния съд за налагане на административно наказание може да се обжалва за законосъобразност пред окръжния съд в срок от двадесет и четири часа. Делото трябва да бъде насрочено за разглеждане пред окръжния съд в срок до три дни от постановяване на решението на районния съд (ал. 1, в изменената редакция), и окръжният съд трябва да се произнесе с окончателно решение в деня на постъпване на жалбата (ал. 3, в изменената редакция). В мотивите към законопроекта за изменение на Указа правителството посочва, *inter alia*, необходимостта от привеждане на Указа в съответствие с Конвенцията и практиката на този Съд.

Б. Трудово възнаграждение за работата, извършвана от лишени от свобода лица, осъдени за престъпления

14. Съгласно чл. 25 от Закона за изпълнение на наказанията от 1969 г., лицата, изтърпяващи наказание лишаване от свобода след тяхното осъждане за престъпление, имат право да получават най-малко тридесет на сто от дължимото възнаграждение за работата си.

15. Чл. 78, ал. 1 от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража от 2009 г., който през юни 2009 г. заменя Закона от 1969 г., предвижда, че лицата, изтърпяващи наказание лишаване от свобода след тяхното осъждане за престъпление, имат право да получават най-малко тридесет на сто от дължимото възнаграждение за извършената от тях работа, с изключение на доброволния неплатен труд и дежурствата за поддържане на реда и хигиената.

III. ПРИЛОЖИМИ МАТЕРИАЛИ НА СЪВЕТА НА ЕВРОПА

16. Европейските правила за затворите са препоръки на Комитета на министрите към страните-членки на Съвета на Европа по отношение на минималните стандарти, които се прилагат в затворите. Държавите се насърчават да се ръководят от тези правила в законодателството и политиките си.

17. Европейските правила за затворите от 1987 г. (Препоръка № R (87) 3 – „Правилата от 1987 г.”) са приети на 12 февруари 1987 г.

18. Правило 76.1. предвижда, че „трябва да съществува система за справедливо възнаграждение на труда на затворниците”.

19. Коментарът в обяснителния меморандум към Правилата гласи:

„Това правило признава значението и стойността на адекватна и справедлива система на заплащане в контекста на режимите за лишаване от свобода. В самото правило не се съдържа разпоредба за насърчаване на развитието на системите за трудово възнаграждение към достигане на нивата, които се прилагат за подобна работа в общността, тъй като това би било преждевременно на този етап. Въпреки това е постигнат съществен напредък в това отношение в редица страни, и това трябва да се насърчава. ...”

20. На 11 януари 2006 г. Комитетът на министрите приема нова версия на Европейските правила за затворите, Препоръка Rec (2006) 2 („Правилата от 2006 г.”). Той отбелязва, че Правилата от 1987 г. „трябва да бъдат съществено ревизирани и актуализирани, за да отразят промените, които са настъпили в наказателната политика, практиката по постановяване на присъди и цялостното управление на затворите в Европа”.

21. Правило 26.10. гласи, че „във всички случаи трябва да съществува система за справедливо възнаграждение на труда на затворниците”.

22. Коментарът на Правилата от 2006 г. (изготвен от Европейския комитет по проблемите на престъпността) казва, че нивото на възнаграждение на затворниците следва да отразява условията за работниците от външната страна, както и че в идеалния случай на всички затворници трябва да бъдат плащани заплати, които са свързани с тези в обществото като цяло.

ПРАВОТО

I. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛ. 4, АЛ. 2 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

23. Жалбоподателят се оплаква, че е бил длъжен да извършва принудителен труд, който не попада в някое от изключенията, предвидени в чл. 4, ал. 3 от Конвенцията. Поради това той счита, че е жертва на нарушение на чл. 4, ал. 2 от Конвенцията.

1. Чл. 4, ал. 2 и 3 от Конвенцията гласят, доколкото са приложими:

„2. Никой не може да бъде заставян да извършва принудителен или задължителен труд.

3. За целите на този член не представлява „принудителен или задължителен труд“:

а) всеки труд, който обикновено е задължителен за лицата, лишени от свобода в съответствие с член 5 на тази Конвенция ...”

25. Правителството твърди, че жалбоподателят е бил задължен да работи, след като е бил признат за виновен и осъден от независим и безпристрастен съд в рамките на производство, в което той е ползвал помощта на адвокат. Работата попада в обхвата на изключението, предвидено от чл. 2, ал. 2, б. „в” от Конвенцията относно принудителния или задължителния труд (№ 29) на Международната организация на труда, и следователно не може да се разглежда като принудителен или задължителен труд. Освен това работата е била в съответствие със здравословното състояние, възраст или умения на жалбоподателя и не е била твърде обременителна или необичайно продължителна. Освен това е била в полза на обществото.

26. Жалбоподателят твърди, че работата, която бил длъжен да извършва, представлявала принудителен труд, защото била разпоредена от съда като част от изпълнение на наказанието – той бил задържан и щял да претърпял санкции, ако откажел да работи, а и работата не била платена. Тази работа не попадала в обхвата на

изключението, предвидено в чл. 4, ал. 3, б. „а”, тъй като задържането на жалбоподателя било в нарушение на чл. 5, ал. 1, 2, 4 и 5 от Конвенцията. Задържането било въз основа на указ, а не на закон, приет от Народното събрание, в нарушение на изискването на чл. 5, ал. 1 то да е „в съответствие със закона”. Жалбоподателят не бил надлежно уведомен за причините за задържането му, в нарушение на чл. 5, ал. 2. Той не бил в състояние да обжалва съдебното решение, постановяващо задържането му, в нарушение на чл. 5, ал. 4, и не бил в състояние да потърси обезщетение за задържането си, в нарушение на чл. 5, ал. 5.

27. Неотдавна Съдът определя общите принципи за тълкуване на чл. 4, ал. 2 и 3 от Конвенцията в параграфи 116 – 123 от решението си по делото *Щумер срещу Австрия (Stummer v. Austria)* ([ГК], № 37452/02, ЕСПЧ 2011-... , с по-нататъшни препратки). Те са еднакво приложими по настоящото дело.

28. В настоящия случай задължението на жалбоподателя да работи по време на задържането си произтича от изричната разпоредба на чл. 8, ал. 2 от Указа от 1963 г. и от съдебното решение срещу жалбоподателя (вж. параграфи 8 и 12 по-горе). Работата е трябвало да се извършва, докато жалбоподателя е бил в ареста и се е намирал под пълния контрол на властите. Следователно тя може да се счита за работа, на която жалбоподателят не се е съгласил доброволно и която е изисквана от него под заплахата от налагане на наказание, и следователно е принудителен или задължителен труд по смисъла на чл. 4, ал. 2 от Конвенцията.

29. Въпреки че горният въпрос не е спорен между страните, те имат различно мнение за това дали тази работа попада в обхвата на разпоредбата на чл. 4, ал. 3, б. „а”, която изключва от определението за „принудителен или задължителен труд” „всеки труд, който обикновено е задължителен за лицата, лишени от свобода в съответствие с чл. 5 на тази Конвенция”.

30. Що се отнася до твърдението на жалбоподателя, че работата му не попада в обхвата на изключението, тъй като задържането му е в нарушение на чл. 5, ал. 1, 2, 4 и 5 от Конвенцията, Съдът отбелязва, че в първоначалната си жалба жалбоподателят подава оплаквания по всички тези разпоредби; всички те са отхвърлени като явно необосновани в частичното решение по настоящото дело (вж. *Желязков срещу България (Zhelyazkov v. Bulgaria)* (реш.), № 11332/04, 12 май 2009 г.). Съдът не вижда причина в това решение да се отклони от своите констатации.

31. Фактът, че задържането на жалбоподателя е разпоредено от Районния съд в Царево на основание на указ, а не на закон на Народното събрание, не го прави незаконно по смисъла на чл. 5, ал. 1 от Конвенцията. Съгласно българското законодателство указите,

приети от Президиума на Народното събрание по силата на чл. 35, ал. 5 и чл. 36 от Конституцията от 1947 г., са валидни източници на правото, които имат същата правна сила като законите, приети от Народното събрание. Това е потвърждавано многократно от Върховния административен съд (вж. параграф 10 по-горе) и се подразбира от факта, че Конституционният съд е приел да разгледа жалбата срещу Указа от 1963 г., така както би приел за разглеждане жалба срещу закон, приет от Народното събрание (вж. параграф 13 по-горе). Терминът „закон” в чл. 5, ал. 1 от Конвенцията трябва да се разбира по смисъл, а не от формална гледна точка. Съдът вече е приел в своята практика, че задържането може да се основава на достатъчно твърдо установен обичай (вж. *Дрозд и Янушек срещу Франция и Испания (Drozd and Janousek v. France and Spain)*, 26 юни 1992 г., § 107, серия А, № 240) или на съдебна практика (вж. *Стийл и други срещу Обединеното кралство (Steel and Others v. the United Kingdom)*, 23 септември 1998 г., § 55, Доклади за присъди и решения 1998-VII). Той е приел термина „закон” в същия смисъл, в който той се използва в чл. 8 и чл. 10 от Конвенцията (вж. *Круслен срещу Франция (Kruslin v. France)*, 24 април 1990 г., § 29, серия А, № 176-А, и *Съндей Таймс срещу Обединеното кралство* (№ 1), 26 април 1979 г., § 47, серия А, № 30). От това следва, че задържането на жалбоподателя е предвидено от българското законодателство и е наложено в съответствие с процедура, предвидена от закона (вж., *mutatis mutandis*, *Галстиян срещу Армения (Galstyan v. Armenia)*, № 26986/03, §§ 46 – 49, 15 ноември 2007 г.). Няма данни то да е несъвместимо по друг начин с чл. 5, ал. 1.

32. Задържането на жалбоподателя не е в нарушение и на чл. 5, ал. 2. Той е бил информиран за причините за задържането му и със сигурност е узнал за тях след разглеждане на делото му от Районния съд в Царево (вж. параграфи 6 – 8 по-горе).

33. Що се отнася до чл. 5, ал. 4, Съдът отбелязва, че неспазването на тази разпоредба не означава автоматично, че е налице неспазване на чл. 4 (вж. *Де Вилде, Омс и Версип срещу Белгия (De Wilde, Ooms and Versyp v. Belgium)*, 18 ноември 1970 г., § 89, серия А, № 12, и *Ван Дрогенброх срещу Белгия (Van Droogenbroeck v. Belgium)*, 24 юни 1982 г., § 59, серия А, № 50). Във всеки случай не изглежда да е налице нарушение на чл. 5, ал. 4, тъй като решението на Районния съд в Царево включва съдебен контрол на задържането, по време на което жалбоподателят е бил длъжен да работи (вж. *Де Вилде, Омс и Версип*, цитирано по-горе, § 76).

34. Същото се отнася и за чл. 5, ал. 5. На първо място, в практиката на Съда няма основание да се приеме, че нарушение на тази разпоредба автоматично води до това работата, изисквана от задържания, да остане извън приложното поле на чл. 4, ал. 3, б. „а”. На второ място, не изглежда да е налице нарушение на чл. 5, ал. 5, тъй

като той се прилага само ако Съдът или национален орган е констатирал нарушение на някоя от предходните алинеи на чл. 5, което не е така в настоящия случай.

35. От това следва, че противно на твърдението на жалбоподателя, работата, която той е бил длъжен да извършва, е осъществявана в хода на задържане, наложено в съответствие с разпоредбите на чл. 5. Остава да се установи дали тя и в друго отношение е съвместима с изискванията на чл. 4.

36. Жалбоподателят не твърди, а и няма доказателства, че работата, която той е бил длъжен да извършва е твърде обременителна или надхвърля обичайното. Фактът, че тази работа не е платена, сам по себе си не води до това тя да попадне извън тази дефиниция. В решението си по делото *Двадесет и едно задържани лица срещу Германия (Twenty-one Detained Persons v. Germany)* (№ 3134/67, № 3172/67, № 3188 – 3206/67, Решение на Комисията от 6 април 1968 г., Колекция 27, стр. 97 – 116) бившата Комисията обявява такава жалба за недопустима, като отбелязва, *inter alia*, че чл. 4 не съдържа изискване за възнаграждение на затворниците за тяхната работа и посочва, че тя последователно е отхвърляла жалби от затворници, претендирали по-високо възнаграждение за работата си. Съдът отчита наличието на последващи промени в отношението по този въпрос, изразено по-специално в Европейските правила за затворите от 1987 и 2006 г., които призовават за справедливо възнаграждение на труда на лишените от свобода – Правилата от 2006 г. добавят, че това важи „във всички случаи” – (вж. параграфи 18 и 21 по-горе). Тези правила, както и промяната в тяхната формулировка, отразяват формираща се тенденция. При все това Съдът не счита, че предвид начина, по който стоят нещата по времето, когато в конкретния случай жалбоподателят е осъден да извършва разглежданата работа – около две години преди приемането на Правилата от 2006 г., – би могло да се твърди, че е съществувало безусловно задължение по силата на чл. 4 от Конвенцията за заплащане на работата на всички задържани при всички обстоятелства (вж., *mutatis mutandis*, *Щумер*, цитирано по-горе, § 132). Съдът освен това отбелязва, че задържането на жалбоподателя е извършено по силата на специални правила, предназначени да се справят по бърз начин с маловажни нарушения на обществения ред, и че периодът, през който жалбоподателят е бил задържан и се е изисквало да работи без възнаграждение, по закон не може да превишава, а и в действителност не е превишил петнадесет дни (вж. параграфи 9 и 12 по-горе). Това едва ли може да се сравни с положението на лишените от свобода, които работят дълги години в затвора (вж. *Щумер*, цитирано по-горе, § 130, в самото начало).

37. Съдът заключава, че задължителната работа, извършвана от жалбоподателя по време на задържането му за срок от петнадесет дни,

отговаря на условията на чл. 4, ал. 3, б. „а” от Конвенцията и не представлява принудителен или задължителен труд по смисъла на чл. 4, ал. 2.

38. От това следва, че това оплакване е явно необосновано и трябва да бъде отхвърлено в съответствие с чл. 35, ал. 3, б. „а” и ал. 4 от Конвенцията.

II. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛ. 2 ОТ ПРОТОКОЛ № 7

2. Жалбоподателят се оплаква, че не е могъл да обжалва присъдата си. Той се позовава на чл. 2 от Протокол № 7, който гласи следното:

„1. Всяко лице, признато от съда за виновно в извършването на престъпление, има право да обжалва обявяването си за виновно или осъждането си пред висшестоящ съд. Упражняването на това право, включително основанията за това, се урежда от закона.

2. Това право подлежи на изключения по отношение на маловажни престъпления, определени от закона, или когато съответното лице е било осъдено в първа инстанция от най-висшия съд в държавата, или е признато за виновно и осъдено в резултат на жалба, подадена срещу неговото оправдаване.”

40. Правителството твърди, че нарушението, за което е осъден жалбоподателят, е от маловажен характер, защото то е административно, а не наказателноправно. Указът, в който е дефинирано нарушението, е разработен за постигане бързина и ефективност в борбата с асоциалното поведение.

41. Жалбоподателят твърди, че макар нарушението, за което е бил осъден, да е административно съгласно българското законодателство, то е наказателноправно по смисъла на чл. 2 от Протокол № 7 с оглед на идентичността му – с изключение на степента на опасност – с престъплението хулиганство и с наказанието лишаване от свобода, до което то води. Съгласно българското законодателство, в редакцията му в процесния период, той не е можел да обжалва присъдата си, доколкото неговият случай не е попадал в обхвата на някое от изключенията по ал. 2 на този член. По-специално, нарушението не е с маловажен характер, защото е почти идентично с престъплението хулиганство и води до наказание лишаване от свобода.

42. Съдът счита, че това оплакване не е явно необосновано по смисъла на чл. 35, ал. 3, б. „а” от Конвенцията, нито е недопустимо на други основания. Следователно трябва да бъде обявено за допустимо.

43. По делата *Камбуров срещу България* (*Kambourov v. Bulgaria*) (№ 2) (№ 31001/02, §§ 22 – 27, 23 април 2009 г.) и *Станчев срещу България* (*Stanchev v. Bulgaria*) (№ 8682/02, §§ 44 – 49, 1 октомври 2009 г.) Съдът постановява, че чл. 2 от Протокол № 7 се прилага за присъди по Указа 1963 г. и че нарушенията по Указа не са от маловажен характер по смисъла на ал. 2 на същия член. По-нататък Съдът

установява, че съгласно българското законодателство, в редакцията му в процесния период, не съществува възможност да се оспори присъда по Указа и заключава, че е налице нарушение на чл. 2 от Протокол № 7.

44. Съдът не вижда причина да се произнесе по друг начин по настоящото дело и постановява, че е налице нарушение на тази разпоредба.

45. Следва да се отбележи в тази връзка, че през май 2011 г. Конституционният съд обявява чл. 7 от Указа от 1963 г. за противоконституционен и през ноември 2011 г. тази разпоредба е изменена с оглед привеждането ѝ в съответствие с Конвенцията и практиката на Съда (вж. параграф 13 по-горе).

III. ПРИЛОЖЕНИЕ НА ЧЛ. 41 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

3. Чл. 41 от Конвенцията гласи:

„Ако Съдът установи нарушение на Конвенцията или на Протоколите към нея и ако вътрешното право на съответната Високодоговаряща страна допуска само частично обезщетение, Съдът, ако е необходимо, постановява предоставянето на справедливо обезщетение на потърпевшата страна.”

A. Вреди

47. Жалбоподателят претендира 20 000 евро (EUR) обезщетение за неимуществени вреди, произтичащи от твърдяното нарушение на чл. 4, ал. 2 от Конвенцията, и 10 000 евро обезщетение за неимуществени вреди, произтичащи от твърдяното нарушение на чл. 2 от Протокол № 7. Той твърди, че наказанието от петнадесет дни задържане, което не е могъл да оспори, му е причинило значително отчаяние и е вселило в него чувството на безпомощност и несправедливост. Силата на тези чувства изисква присъждане на значително обезщетение.

48. Правителството твърди, че установяването на нарушение би било достатъчно справедливо обезщетение, защото след решенията на Съда по делата *Камбуров (№ 2)* и *Станчев* (и двете цитирани по-горе) българските съдилища са започнали допускат жалби срещу присъди по Указа от 1963 г. По негово мнение претенциите на жалбоподателя са прекомерни.

49. Съдът отбелязва, че по настоящото дело присъждането на справедливо обезщетение може да се основава единствено на установеното нарушение на чл. 2 от Протокол № 7. Посочвайки това, той счита, че жалбоподателят сигурно е претърпял някакви неимуществени вреди, които не могат да бъдат поправени единствено с установяването на нарушение (вж. *Зайцевс срещу Латвия (Zaicevs v. Latvia)*, № 65022/01, § 61, 31 юли 2007 г.). Фактът, че след решенията

на Съда по делата *Камбуров (№ 2)* и *Станчев* (и двете цитирани по-горе) е станало възможно да се обжалват решенията по Указа от 1963 г. не променя положението на жалбоподателя. Произнасяйки се по справедливост, както се изисква по силата на чл. 41 от Конвенцията, Съдът му присъжда 1 000 евро по този иск. Към тази сума следва да се добавят всички данъци, които могат да бъдат дължими върху тази сума.

Б. Разноски

50. Жалбоподателят иска възстановяване на 3 430 евро за хонорари за четиридесет и девет часа правна работа на неговите адвокати по делото пред Съда при часова ставка от 70 евро. Той представя договор за процесуално представителство, почасов работен график и декларация, че е съгласен всички разноски, присъдени от Съда, да бъдат платени директно на неговите адвокати. Той също така иска възстановяване на 40 евро за пощенски разходи и 30 евро за офис консумативи, платени от неговите адвокати.

51. Правителството оспорва броя на часовете, прекарани от адвокатите на жалбоподателя в работа по делото. То предлага при преценката за сумата, която да бъде присъдена, Съдът да има предвид обичайните такси, плащани на адвокати за явяването им пред националните съдилища. На последно място то посочва, че искът за други разноски не е подкрепен с документи.

52. Съдът отбелязва, че при разглеждането на иск за разноски за производството пред него той не е обвързан с национални скали или стандарти (вж. неотдавнашното решение по делото *Милева и други срещу България (Mileva and Others v. Bulgaria)*, № 43449/02 и № 21475/04, § 125, 25 ноември 2010 г.). Според съдебната му практика разноските, претендирани на основание на чл. 41 от Конвенцията, трябва да са били действително направени и необходими, и да са в разумен размер.

53. Като взе предвид материалите, с които разполага, изложените по-горе съображения и факта, че по-голямата част от жалбата е обявена за недопустима, както и че въпросите, свързани с жалбата по чл. 2 от Протокол № 7, вече са решени по две почти идентични дела, Съдът намира за разумно да присъди на жалбоподателя 800 евро за разноски за хонорар, заедно с всички данъци, които могат да бъдат дължими от него върху тази сума. Тази сума трябва да бъде платена директно на процесуалните представители на жалбоподателя.

54. По отношение на иска за други разноски Съдът отбелязва, че жалбоподателят не е представил никакви разходооправдателни документи. При тези обстоятелства, и като взе предвид условията на

чл. 60, ал. 2 и 3 от своя правилник, Съдът не присъжда никаква сума за тези разноси.

В. Лихва за забава

4. Съдът счита за подходящо лихвата за забава да бъде изчислена на основата на пределния лихвен процент по заеми на Европейската централна банка, с добавени три процентни пункта.

ПО ИЗЛОЖЕНИТЕ СЪОБРАЖЕНИЯ СЪДЪТ ЕДИНОДУШНО

1. *Обявява* за допустима жалбата относно невъзможността на жалбоподателя да обжалва присъдата си, а останалата част от жалбата за недопустима;
2. *Постановява*, че е налице нарушение на чл. 2 от Протокол № 7;
3. *Постановява*
 - (а) ответната държава да заплати на жалбоподателя в срок от три месеца от датата на влизане в сила на съдебното решение, в съответствие с чл. 44, ал. 2 от Конвенцията, долупосочените суми в левова равностойност към датата на плащането:
 - (i) EUR 1 000 (хиляда евро) за неимуществени вреди, заедно с всички данъци, които могат да бъдат дължими върху тази сума;
 - (ii) EUR 800 (осемстотин евро) за разноси, заедно с всички данъци, които могат да бъдат дължими от жалбоподателя върху тази сума;
 - (б) след изтичане на горецитирания тримесечен срок до извършване на плащането ще бъде дължима обикновена лихва върху горната сума в размер, равен на пределния лихвен процент по заеми на Европейската централна банка за периода на забава, с добавени три процентни пункта;
4. *Отхвърля* останалата част от иска на жалбоподателя за справедливо обезщетение.

Изготвено на английски език и оповестено в писмен вид на 9 октомври 2012 г. в съответствие с чл. 77, ал. 2 и 3 от Правилника на Съда.

Лорънс Ърли
Секретар на Отделението

Лех Гарлицки
Председател